ਅਲੀਯਥਾਮਮੁਦਾ ਬੇਠਥੇਬਿਆਯਪੂਰਾ ਪੁਕੋਯਾ ਅਤੇ ਹੋਰ।

ਬਨਾਮ

ਪੱਤਕਲ ਚੇਰੀਆਕੋਯਾ ਅਤੇ ਹੋਰ।

(2010 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 9586)

01 ਅਗਸਤ, 2019

[ਮੋਹਨ ਐਮ. ਸ਼ਾਂਤਨਾਗੌਦਰ ਅਤੇ ਅਜੈ ਰਸਤੋਗੀ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ: ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ

** ਵਿਰਾਸਤੀ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਵਾਦ **

ਇਹ ਝਗੜਾ ਲਕਸ਼ਦੀਪ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਐਂਡਰੋਟ ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ, ਪਰਤਾਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ, ਇੱਕ ਸੰਤ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਸਜਿਦ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੁਤਵਾਲੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਵਾਇਤੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਐਂਡਰੋਟ ਟਾਪੂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ, ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਸਜਿਦ ਟਾਪੂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦਾ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਵਕਫ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ. ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਰਿਵਾਜ ਅਨੁਸਾਰ ਜਵਾਬਦੇਹੀਆਂ ਕੋਲ ਹੈ।

ਹੋਲਡ: ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮੱਗਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੁਤੱਵੱਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜ, ਅਰਥਾਤ, ਪੱਤਕਲ ਪਰਿਵਾਰ, ਕਾਜ਼ੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮਸਜਿਦ ਨੂੰ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਮੁਤਵਾਲੀਆਂ ਵਜੋਂ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰਾਏ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿ 1966 ਵਿੱਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਜੋ ਕਿ 1972 ਤੱਕ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ (ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ

ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ) ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪੂਰਵਜ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸਥਾਨਕ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੀ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ)।

ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ: ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ

** ਵਿਰਾਸਤੀ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਵਾਦ **

ਇਹ ਝਗੜਾ ਲਕਸ਼ਦੀਪ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਐਂਡਰੋਟ ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ, ਪਰਤਾਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ, ਇੱਕ ਸੰਤ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਸਜਿਦ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੁਤਵਾਲੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਵਾਇਤੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਐਂਡਰੋਟ ਟਾਪੂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ, ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਸਜਿਦ ਟਾਪੂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦਾ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਵਕਫ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ. ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਰਿਵਾਜ ਅਨੁਸਾਰ ਜਵਾਬਦੇਹੀਆਂ ਕੋਲ ਹੈ।

ਹੋਲਡ: ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮੱਗਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੁਤੱਵੱਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜ, ਅਰਥਾਤ, ਪੱਤਕਲ ਪਰਿਵਾਰ, ਕਾਜ਼ੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮਸਜਿਦ ਨੂੰ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਮੁਤਵਾਲੀਆਂ ਵਜੋਂ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰਾਏ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿ 1966 ਵਿੱਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਜੋ ਕਿ 1972 ਤੱਕ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ (ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ) ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪੂਰਵਜ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸਥਾਨਕ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੀ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ), ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕੁਝ ਅਪਵਾਦਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਇੱਕ ਰਿਵਾਜ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਲਈ ਇੱਕ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ:

- **ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1995:** ਧਾਰਾ 3(1), 64, 69(2), 83(9)

- **ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872:** ਧਾਰਾ 35, 45, 81, 114

- **ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਕੋਡ, 1908:** ਆਰਡਰ 1, ਨਿਯਮ 8; ਆਰਡਰ XXIII, ਨਿਯਮ 3B

- **ਵਕਫ ਐਕਟ, 1954:** ਧਾਰਾ 4, 5, 60

ਸੋਧਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ:

- **ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1995:** ਸੈਕਸ਼ਨ 83(9) - ਵਕਫ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ। ਚਰਚਾ ਦਾ ਘੇਰਾ.

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872:

- ਸੈਕਸ਼ਨ 35, 45, 81 - ਗਜ਼ਟ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ। ਆਯੋਜਤ: ਗਜ਼ਟ ਜਨਤਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰਤ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਧਾਰਾ 81 ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਾਰਾ 35 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਗਜ਼ਟੀਅਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਐਂਟਰੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਤੱਥ ਹੈ। ਗਜ਼ਟੀਅਰ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 45 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਹਰ ਰਾਏ ਵਜੋਂ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਗਜ਼ਟ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨਾ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਤੱਥ-ਵਿੱਚ-ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1908:

- ਆਰਡਰ 1, ਨਿਯਮ 8; ਆਰਡਰ XXIII, ਨਿਯਮ 3B - ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਬੇਕਾਰ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ। ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ.

ਕਸਟਮਰੀ ਕਾਨੂੰਨ:

- ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਕੀਫ਼ (ਵਕਫ਼ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ) ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਇਸ ਦਫ਼ਤਰ

ਲਈ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਵਕਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਥਾ ਕੁਝ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਪੂਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੌਰਾਨ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਟਰੱਸਟ ਨਾਲੋਂ ਜਨਤਕ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਵੱਧ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦਰਜ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ: ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ

** ਵਿਰਾਸਤੀ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਵਾਦ **

ਇਹ ਝਗੜਾ ਲਕਸ਼ਦੀਪ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਐਂਡਰੋਟ ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ, ਪਰਤਾਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ, ਇੱਕ ਸੰਤ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਸਜਿਦ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੁਤਵਾਲੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਵਾਇਤੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਐਂਡਰੋਟ ਟਾਪੂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ, ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਸਜਿਦ ਟਾਪੂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦਾ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਵਕਫ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ. ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਰਿਵਾਜ ਅਨੁਸਾਰ ਜਵਾਬਦੇਹੀਆਂ ਕੋਲ ਹੈ।

ਹੋਲਡ: ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮੱਗਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੁਤੱਵੱਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜ, ਅਰਥਾਤ, ਪੱਤਕਲ ਪਰਿਵਾਰ, ਕਾਜ਼ੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮਸਜਿਦ ਨੂੰ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਮੁਤਵਾਲੀਆਂ ਵਜੋਂ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰਾਏ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿ 1966 ਵਿੱਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਜੋ ਕਿ 1972 ਤੱਕ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ (ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ

ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ) ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪੂਰਵਜ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸਥਾਨਕ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੀ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ), ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕੁਝ ਅਪਵਾਦਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਇੱਕ ਰਿਵਾਜ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਲਈ ਇੱਕ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ:

- **ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1995:** ਧਾਰਾ 3(1), 64, 69(2), 83(9)

- **ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872:** ਧਾਰਾ 35, 45, 81, 114

- **ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਕੋਡ, 1908:** ਆਰਡਰ 1, ਨਿਯਮ 8; ਆਰਡਰ XXIII, ਨਿਯਮ 3B

- **ਵਕਫ ਐਕਟ, 1954:** ਧਾਰਾ 4, 5, 60

ਸੋਧਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ:

- **ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1995:** ਸੈਕਸ਼ਨ 83(9) - ਵਕਫ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ। ਚਰਚਾ ਦਾ ਘੇਰਾ.

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872:

- ਸੈਕਸ਼ਨ 35, 45, 81 - ਗਜ਼ਟ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ। ਆਯੋਜਤ: ਗਜ਼ਟ ਜਨਤਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰਤ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਧਾਰਾ 81 ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਾਰਾ 35 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਗਜ਼ਟੀਅਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਐਂਟਰੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਤੱਥ ਹੈ। ਗਜ਼ਟੀਅਰ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 45 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਹਰ ਰਾਏ ਵਜੋਂ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਗਜ਼ਟ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨਾ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਤੱਥ-ਵਿੱਚ-ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1908:

- ਆਰਡਰ 1, ਨਿਯਮ 8; ਆਰਡਰ XXIII, ਨਿਯਮ 3B - ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਬੇਕਾਰ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ। ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ.

ਕਸਟਮਰੀ ਕਾਨੂੰਨ:

- ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਕੀਫ਼ (ਵਕਫ਼ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ) ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਇਸ ਦਫ਼ਤਰ ਲਈ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਵਕਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਥਾ ਕੁਝ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਪੂਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੌਰਾਨ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਟਰੱਸਟ ਨਾਲੋਂ ਜਨਤਕ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਵੱਧ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ:

1.1 ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਮੱਗਰੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪਹੁੰਚੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਗਲਤ ਰੀਡਿੰਗ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਸਬੂਤ, ਘੋਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਿਆਂ ਦਾ ਗਰਭਪਾਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਉਦੋਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਉਸ ਕਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਸ਼ਕਤੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਮੁੜ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ (ਰਾਮ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਈਸ਼ਵਰ ਚੰਦਰ, (1988) 3 ਐਸਸੀਸੀ 131)। ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਐਂਡਰੋਟ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਟਾਪੂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਤੋਂ ਇਸਲਾਮ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸਹੀ ਸੀ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸਬੂਤ ਲਈ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਕਫ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਮੁੜ ਸੁਣਵਾਈ ਜਾਂ ਮੁੜ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਗੋਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਠੀਕ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਦੀਵਾਨੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਭਾਵ, ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਦਾ ਮਿਆਰ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

1.2 ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵੰਡ ਦੇ ਕੰਮ ਸਿਰਫ ਥਰਵਾੜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਖੁਦ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਵਾਇਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ। ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਲਕੀਅਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਬਟਵਾਰੇ ਦੀਆਂ ਡੀਡਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਬਟਵਾਰੇ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਫ਼ਤਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਸ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਦੇ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

1.3 ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਲਗਭਗ 1300-1400 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣੀ ਮਸਜਿਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਸਮਕਾਲੀ ਸਬੂਤ ਲੱਭਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਲਕਸ਼ਦੀਪ ਟਾਪੂਆਂ ਲਈ ਗਜ਼ਟੀਅਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ 1977 ਵਿੱਚ, ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ### ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ: ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੀ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ

** ਵਿਰਾਸਤੀ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਵਾਦ **

ਇਹ ਝਗੜਾ ਲਕਸ਼ਦੀਪ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਐਂਡਰੋਟ ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ, ਪਰਤਾਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ, ਇੱਕ ਸੰਤ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਸਜਿਦ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੁਤਵਾਲੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਵਾਇਤੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਐਂਡਰੋਟ ਟਾਪੂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ, ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਸਜਿਦ ਟਾਪੂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦਾ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਵਕਫ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ. ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਰਿਵਾਜ ਅਨੁਸਾਰ ਜਵਾਬਦੇਹੀਆਂ ਕੋਲ ਹੈ।

ਹੋਲਡ: ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮੱਗਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ

ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੁਤੱਵੱਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜ, ਅਰਥਾਤ, ਪੱਤਕਲ ਪਰਿਵਾਰ, ਕਾਜ਼ੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮਸਜਿਦ ਨੂੰ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਮੁਤਵਾਲੀਆਂ ਵਜੋਂ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰਾਏ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿ 1966 ਵਿੱਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਜੋ ਕਿ 1972 ਤੱਕ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ (ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ) ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪੂਰਵਜ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸਥਾਨਕ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੀ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ), ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕੁਝ ਅਪਵਾਦਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਇੱਕ ਰਿਵਾਜ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਲਈ ਇੱਕ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ:

- **ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1995:** ਧਾਰਾ 3(1), 64, 69(2), 83(9)

- **ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872:** ਧਾਰਾ 35, 45, 81, 114

- **ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਕੋਡ, 1908:** ਆਰਡਰ 1, ਨਿਯਮ 8; ਆਰਡਰ XXIII, ਨਿਯਮ 3B

- **ਵਕਫ ਐਕਟ, 1954:** ਧਾਰਾ 4, 5, 60

ਸੋਧਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ:

- **ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1995:** ਸੈਕਸ਼ਨ 83(9) - ਵਕਫ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ। ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ।

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872:

- ਸੈਕਸ਼ਨ 35, 45, 81 - ਗਜ਼ਟ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ। ਆਯੋਜਤ: ਗਜ਼ਟ ਜਨਤਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰਤ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਧਾਰਾ 81 ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਾਰਾ 35 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਗਜ਼ਟੀਅਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਐਂਟਰੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਤੱਥ ਹੈ। ਗਜ਼ਟੀਅਰ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 45 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਹਰ ਰਾਏ ਵਜੋਂ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਗਜ਼ਟ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮੱਗਰੀ

ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨਾ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਤੱਥ-ਵਿੱਚ-ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1908:

- ਆਰਡਰ 1, ਨਿਯਮ 8; ਆਰਡਰ XXIII, ਨਿਯਮ 3B - ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਬੇਕਾਰ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ। ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ.

ਕਸਟਮਰੀ ਕਾਨੂੰਨ:

- ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਕੀਫ਼ (ਵਕਫ਼ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ) ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਇਸ ਦਫ਼ਤਰ ਲਈ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਵਕਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਥਾ ਕੁਝ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਪੂਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੌਰਾਨ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਟਰੱਸਟ ਨਾਲੋਂ ਜਨਤਕ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਵੱਧ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ:

1.1 ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਮੱਗਰੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪਹੁੰਚੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਗਲਤ ਰੀਡਿੰਗ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਸਬੂਤ, ਘੋਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਿਆਂ ਦਾ ਗਰਭਪਾਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਉਦੋਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਉਸ ਕਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਸ਼ਕਤੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਮੁੜ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ (ਰਾਮ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਈਸ਼ਵਰ ਚੰਦਰ, (1988) 3 ਐਸਸੀਸੀ 131)। ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਐਂਡਰੋਟ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਟਾਪੂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਤੋਂ ਇਸਲਾਮ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸਹੀ ਸੀ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸਬੂਤ ਲਈ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਕਫ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਮੁੜ ਸੁਣਵਾਈ ਜਾਂ ਮੁੜ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਗੋਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਠੀਕ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਦੀਵਾਨੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ

ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਭਾਵ, ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਦਾ ਮਿਆਰ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

1.2 ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵੰਡ ਦੇ ਕੰਮ ਸਿਰਫ ਥਰਵਾੜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਖੁਦ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਵਾਇਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ। ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਲਕੀਅਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਬਟਵਾਰੇ ਦੀਆਂ ਡੀਡਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਬਟਵਾਰੇ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਫ਼ਤਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਸ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਦੇ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

1.3 ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਲਗਭਗ 1300-1400 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣੀ ਮਸਜਿਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਸਮਕਾਲੀ ਸਬੂਤ ਲੱਭਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਲਕਸ਼ਦੀਪ ਟਾਪੂਆਂ ਲਈ ਗਜ਼ਟੀਅਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ 1977 ਵਿੱਚ, ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਐਂਡਰੋਟ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਮੁਸਲਿਅਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਐਂਡਰੋਟ ਮਸਜਿਦ ਵਿੱਚ ਦਫ਼ਨਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਜ਼ਟੀਅਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤਤਕਾਲੀ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗਲਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਖਾਤੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ। ਗਜ਼ਟ ਜਨਤਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰਤ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 81 ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 35 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਗਜ਼ਟੀਅਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਐਂਟਰੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ। ਤੱਥ। ਗਜ਼ਟੀਅਰ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਨੂੰ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਹਰ ਰਾਏ ਵਜੋਂ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਗਜ਼ਟ ਦੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖੋਜਣ ਲਈ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਵੇ। -ਮੁੱਦਾ (ਬਾਲਾ ਸ਼ੰਕਰ ਮਾਨ ਸ਼ੰਕਰ ਭੱਟਜੀ ਬਨਾਮ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ, 1994 ਸਪਲ. (2) SCR 687)। ਅਜਿਹੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਇਹ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਟਾਪੂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ

ਦੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਜੇ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਦਾ ਮਸਜਿਦ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਦਫ਼ਨਾਉਣ ਅਤੇ ਕਬਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਕਿਤਾਬ (ਸਾਬਕਾ ਏ 37) ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ (ਉਹ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ), ਹੋਰ ਸੁਤੰਤਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮੱਗਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੁਤੱਵੱਲੀ ਸੀ, ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਔਰਤ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੱਟਕਲ ਥਰਵਾੜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਦੇ ਵੰਸ਼ਜ, ਅਰਥਾਤ, ਪੱਤਕਲ ਪਰਿਵਾਰ, ਕਾਜ਼ੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਮੁਤਵਾਲੀਆਂ ਵਜੋਂ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਸਮੱਗਰੀ ਟਾਪੂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਸਥਾਨਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕਤਾ ਆਦਿ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਮੱਗਰੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਾਹਿਤ ਵਜੋਂ ਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮੱਗਰੀ ਪੁਰਾਤਨ ਜਾਂ ਮਿਥਿਹਾਸਿਕ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਪਰੀਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰਾਏ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਪਹਿਲਾ ਮੁਤੱਵੱਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜਾਂ ਨੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣਾ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਬੂਤ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਥਾਨਕ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ।

15 [978-F-H: 979-A-G] ਲਈ

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

1.4 ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਫਤਰ ਰਿਵਾਜੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਧਾਰਾ 3(i) ਵਿੱਚ 'ਮੁਤਵਾਲੀ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੀਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਹੈ। ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕੁਝ ਅਪਵਾਦਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਇੱਕ ਰਿਵਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਵਕੀਫ਼ (ਭਾਵ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ) ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਜਿਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਕੀਫ਼ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਤੋਂ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਫੈਸਲੇ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਵਿਰਾਸਤੀ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਮ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1995 ਖੁਦ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਮੁਤਵੱਲੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ 69(2) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਕੀਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ। ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਕੀਫ਼ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਣਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਵਕਫ਼ਨਾਮਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਪਸ਼ਟ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਥਾ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਪੂਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਰਹੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਕਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਫ਼ਤਰ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਜਨਤਕ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਵਧੇਰੇ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੂਟ ਵਕਫ਼, ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਟਰੱਸਟ ਨਾਲੋਂ। ਇੱਕ ਰਿਵਾਜ, ਕਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਬਾਈਡਿੰਗ ਹੋਣ ਲਈ, ਨਿਸ਼ਚਿਤ, ਵਾਜਬ, ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਅਟੱਲਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਤ ਸ਼ਾਸਨ ਨਿਯਮ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਵਾਜ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਿਰਫ਼ **ਪੈਰਾ 15 [978-F-H:979-A-G]** ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

1.4 ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਫਤਰ ਰਿਵਾਜੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਧਾਰਾ 3(i) ਵਿੱਚ 'ਮੁਤਵਾਲੀ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੀਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਹੈ। ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕੁਝ ਅਪਵਾਦਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਇੱਕ ਰਿਵਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ

ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਵਕੀਫ਼ (ਅਰਥਾਤ, ਵਕਫ਼ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ) ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਕੀਫ਼ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਤੋਂ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਫੈਸਲੇ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਵਿਰਾਸਤੀ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਮ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1995 ਖੁਦ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਮੁਤਵੱਲੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ 69(2) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਕੀਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ। ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਕੀਫ਼ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਣਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਵਕਫ਼ਨਾਮਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਪਸ਼ਟ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਥਾ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਪੂਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਰਹੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਕਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਫ਼ਤਰ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਜਨਤਕ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਵਧੇਰੇ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੂਟ ਵਕਫ਼, ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਟਰੱਸਟ ਨਾਲੋਂ। ਇੱਕ ਰਿਵਾਜ, ਕਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਬਾਈਡਿੰਗ ਹੋਣ ਲਈ, ਨਿਸ਼ਚਿਤ, ਵਾਜਬ, ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਅਟੱਲਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਤ ਸ਼ਾਸਨ ਨਿਯਮ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਵਾਜ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਕੀਫ਼ ਜਾਂ ਅਸਲੀ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਵਾਰਸ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾਪਕ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਫ਼ਤਰ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਕਸਟਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਰਿਵਾਜ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਭਾਵ, ਇਹ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ, ਨਿਸ਼ਚਿਤ, ਅਟੱਲ, ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਸਪਸ਼ਟ ਸਬੂਤ.

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਓ.ਐਸ. ਨੰਬਰ 1/1998, ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਪੱਤਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ 'ਅਨਾਦਿ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਨਿਯਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਜ਼ੀ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ, ਸੀਮਤ ਮਿਆਦ ਲਈ, ਐਂਡਰੋਟ ਆਈਲੈਂਡ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਜ਼ੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਕਵਚਨ ਨਕਲੀ ਬਰੇਕ ਜਾਂ ਪਾੜਾ, ਉਹ ਵੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਬਰੇਕ ਇੱਕ ਆਵਰਤੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਗਠਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਿੱਚ ਸਿਰਲੇਖ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਬਕਾ B8 ਜਾਂ B9 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਕਾਜ਼ੀ-ਕਮ-ਮੁਤਵਾਲੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਆਵਰਤੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਸਿਰਲੇਖ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਿ ਪੱਤਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਤਵਾਲੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। **ਪਾਰਸ 16-26, 291, 1979-ਐਚ: 980-ਏ-ਬੀ: 982-ਬੀ, ਸੀ, ਜੀ-ਐਚ: 983-ਸੀ, ਈ-ਐਚ: 984-ਈ-ਜੀ; 985-A: 988-G-H: 989-B-C**

1.5 ਇਹ ਕਮੇਟੀ 1966 ਤੋਂ 1972 ਤੱਕ ਹੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਤਵਾਲੀ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਲਈ। ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1954 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਕਫ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਅਤੇ ਵਕਫ਼ਾਂ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿਚ 1967 ਵਿਚ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ 1967 ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਰਿਵਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ। ਜੋ ਕਿ ਇੰਦਰਾਜ਼ ਸਬੰਧਤ ਹਨ. ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਵਕਫ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ (ਸਾਬਕਾ A3) ਇੱਕ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਇੰਦਰਾਜ਼ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਪੱਤਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਧਾਰਾ 35, 45, ਅਤੇ 81 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਤ ਤੱਥ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰੇਗਾ। ਸਬੂਤ ਐਕਟ. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਨਾਲੋ ਨਾਲ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ 1967 ਵਿੱਚ ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਜਾਂਚ

ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਬਾਰੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਂਟਰੀ ਗਲਤ ਹੈ।

ਵਕਫ਼ਾਂ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਕਫ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸਲਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਂਟਰੀ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਂਟਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਦੀ ਧਾਰਾ 35 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ. ਇਸ ਲਈ, ਵਕਫ਼ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ (ਸਾਬਕਾ A4) ਵਿੱਚ ਪੱਤਕਲ ਕੋਯਾਮਾਕੋਯਾ ਨੂੰ ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਦਾਖਲਾ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਤੱਥ ਹੈ। ਆਰਡਰ 1 ਨਿਯਮ 8, ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ, ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਅਤੇ ਉਸੇ ਹਿੱਤ ਵਾਲੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਰਡਰ 1 ਨਿਯਮ 8 ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਆਮ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਤੀ ਆਰਡਰ XXIII ਨਿਯਮ 3B, ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਛੁੱਟੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ, ਜੋ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹੋਣ।

ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਆਰਡਰ 1 ਨਿਯਮ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਰਡਰ XXIII ਨਿਯਮ 3B ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ (c) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ (c) ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸੂਟ" ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿੱਚ ਓ.ਐਸ. ਨੰਬਰ 10/1974, ਪੱਟਾਕਲ ਕੋਯਾਮਾਕੋਯਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਵਨ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਕੋਲ **ਪੈਰਾ 15 [978-F-H:979-A-G]**

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

1.4 ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਫਤਰ ਰਿਵਾਜੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਧਾਰਾ 3(i) ਵਿੱਚ 'ਮੁਤਵਾਲੀ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੀਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਹੈ। ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕੁਝ ਅਪਵਾਦਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਇੱਕ ਰਿਵਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਵਕੀਫ਼ (ਅਰਥਾਤ, ਵਕਫ਼ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ) ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਕੀਫ਼ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਤੋਂ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਫੈਸਲੇ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਵਿਰਾਸਤੀ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਮ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1995 ਖੁਦ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਮੁਤਵੱਲੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ 69(2) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਕੀਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ। ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਕੀਫ਼ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਣਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਵਕਫ਼ਨਾਮਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਪਸ਼ਟ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਥਾ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਪੂਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਰਹੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਕਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਫ਼ਤਰ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਜਨਤਕ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਵਧੇਰੇ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੂਟ ਵਕਫ਼, ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਟਰੱਸਟ ਨਾਲੋਂ। ਇੱਕ ਰਿਵਾਜ, ਕਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਬਾਈਡਿੰਗ ਹੋਣ ਲਈ, ਨਿਸ਼ਚਿਤ, ਵਾਜਬ, ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਅਟੱਲਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਤ ਸ਼ਾਸਨ ਨਿਯਮ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਵਾਜ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਕੀਫ਼ ਜਾਂ ਅਸਲੀ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਵਾਰਸ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਸੰਸਥਾਪਕ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਫ਼ਤਰ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਕਸਟਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਰਿਵਾਜ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਭਾਵ, ਇਹ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ, ਨਿਸ਼ਚਿਤ, ਅਟੱਲ, ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਸਪਸ਼ਟ ਸਬੂਤ.

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਓ.ਐਸ. ਨੰਬਰ 1/1998, ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਪੱਤਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ 'ਅਨਾਦਿ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਨਿਯਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਜ਼ੀ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ, ਸੀਮਤ ਮਿਆਦ ਲਈ, ਐਂਡਰੋਟ ਆਈਲੈਂਡ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਜ਼ੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਕਵਚਨ ਨਕਲੀ ਬਰੇਕ ਜਾਂ ਪਾੜਾ, ਉਹ ਵੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਬਰੇਕ ਇੱਕ ਆਵਰਤੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਗਠਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਿੱਚ ਸਿਰਲੇਖ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਬਕਾ B8 ਜਾਂ B9 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਕਾਜ਼ੀ-ਕਮ-ਮੁਤਵਾਲੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਆਵਰਤੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਸਿਰਲੇਖ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਿ ਪੱਤਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਤਵਾਲੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। **ਪਾਰਸ 16-26, 291, 1979-ਐਚ: 980-ਏ-ਬੀ: 982-ਬੀ, ਸੀ, ਜੀ-ਐਚ: 983-ਸੀ, ਈ-ਐਚ: 984-ਈ-ਜੀ; 985-A: 988-G-H: 989-B-C**

1.5 ਇਹ ਕਮੇਟੀ 1966 ਤੋਂ 1972 ਤੱਕ ਹੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਤਵਾਲੀ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਲਈ। ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1954 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਕਫ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਅਤੇ ਵਕਫ਼ਾਂ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿਚ 1967 ਵਿਚ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ 1967 ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਰਿਵਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ। ਜੋ ਕਿ

ਇੰਦਰਾਜ਼ ਸਬੰਧਤ ਹਨ. ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਵਕਫ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ (ਸਾਬਕਾ A3) ਇੱਕ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਇੰਦਰਾਜ਼ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਪੱਤਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਧਾਰਾ 35, 45, ਅਤੇ 81 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਤ ਤੱਥ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰੇਗਾ। ਸਬੂਤ ਐਕਟ. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਨਾਲੋ ਨਾਲ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ 1967 ਵਿੱਚ ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਬਾਰੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਂਟਰੀ ਗਲਤ ਹੈ।

ਵਕਫ਼ਾਂ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਕਫ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸਲਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਂਟਰੀ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਂਟਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਦੀ ਧਾਰਾ 35 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ. ਇਸ ਲਈ, ਵਕਫ਼ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ (ਸਾਬਕਾ A4) ਵਿੱਚ ਪੱਤਕਲ ਕੋਯਾਮਾਕੋਯਾ ਨੂੰ ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਦਾਖਲਾ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਤੱਥ ਹੈ। ਆਰਡਰ 1 ਨਿਯਮ 8, ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ, ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਅਤੇ ਉਸੇ ਹਿੱਤ ਵਾਲੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਰਡਰ 1 ਨਿਯਮ 8 ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਆਮ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਤੀ ਆਰਡਰ XXIII ਨਿਯਮ 3B, ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਛੁੱਟੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ, ਜੋ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹੋਣ।

ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਆਰਡਰ 1 ਨਿਯਮ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਰਡਰ XXIII ਨਿਯਮ 3B ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ (c) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ (c) ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸੂਟ" ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿੱਚ

ਓ.ਐਸ. ਨੰਬਰ 10/1974, ਪੱਟਾਕਲ ਕੋਯਾਮਾਕੋਯਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਵਨ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸੀ। ਆਰਡਰ XXIII ਨਿਯਮ 3B ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਤੱਕ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਪਾਬੰਦ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਆਰਡਰ XXIII ਨਿਯਮ 3B ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1954 ਦੀ ਧਾਰਾ 60 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦਾ। ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪੈਰਾ 7 ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਬੇਕਾਰ ਸੀ। ਰਿਵਾਜ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਘੋਸ਼ਣਾ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵਿੱਚ ਪੱਟਾਕਲ ਕੋਯਾਮਾਕੋਯਾ ਥੰਗਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਖਲੇ) ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਫ਼ਰਮਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਹਨ ਕਿ 1966 ਵਿੱਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਕਾਰਨ, ਜੋ ਕਿ 1972 ਤੱਕ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਕਾਰਨ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਸੀ, ਜੋ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। **[ਪਾਰਸ 30, 32, ਅਤੇ 33] [989-G-H: 90-C, D-F; 992-C-F: 993-A-D]**

1.6 ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੁਤਵਾਲੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਵਕਫ਼ ਦੀ ਕੁਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਮ ਸਮਝਦਾਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ 'ਤੇ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ, ਪੱਤੱਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਅਟੱਲ ਤਬਾਦਲੇ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਬੂਤ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਤਬਾਦਲਾ ਵਕੀਫ਼ ਵਜੋਂ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਦੇ ਮੂਲ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰੀਤ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

[ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਦਿਲਬਹਾਰ ਸਿੰਘ (2014) 9 SCC 78 - ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।]

[ਬਾਲਾ ਸ਼ੰਕਰ ਮਾਨ ਸ਼ੰਕਰ ਭੱਟਜੀ ਬਨਾਮ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ [1994] 2 Suppl. SCR 687 - 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।]

[ਸਯਦ ਅਹਿਮਦਕੋਯਾ ਥੰਗਲ v. ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ, (1997) 2 KLJ 362; Mt. ਸਰਦਾਰ ਬੀਬੀ ਵਿ. ਹੱਕ ਨਵਾਜ਼ ਖਾਨ, ਏਆਈਆਰ 1934 ਲਾਹੌਰ 371; ਰਾਮ ਦਾਸ ਵੀ. ਈਸ਼ਵਰ ਚੰਦਰ (1988) 3 SCC 131: [1988] 1 Suppl. SCR 239; ਅਤਿਮਾਨੇਸਾ ਬੀਬੀ ਵੀ. ਅਬਦੁਲ ਸੋਭਾਨ, (1916) 43 ਕੈਲ 467: ਇਨ ਰੇ ਮੁਹੰਮਦ ਹਾਜੀ ਹਾਰੂਨ ਕਾਦਵਾਨੀ ਆਈਐਲਆਰ (1935) 59 ਬੋਮ 424; ਬੇਬੀ ਸਯਦੂਨ ਵੀ. ਸੱਯਦ ਅੱਲ੍ਹਾ ਅਹਿਮਦ ਡਬਲਯੂ.ਆਰ. 1864. 327 (ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ); ਸ਼ਾਹ ਗੁਲਾਮ ਰਹਿਮਤੁੱਲਾ ਸਾਹਿਬ ਬਨਾਮ. ਮੁਹੰਮਦ ਅਖਰ ਸਾਹਿਟ ਮਦ। ਐੱਚ.ਸੀ. ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ 63 (1875); ਫਾਰਮਾਬੀ ਵੀ. ਹਾਜੀ ਏ ਮੂਸਾ ਸਾਹਿਬ (1915) 38 ਮੈਡ. 491; ਕਲੰਦਰ ਬੱਚਾ ਸਾਕਿਬ ਵੀ. ਜੈਲਾਨੀ ਸਾਹਿਬ AIR 1930 Mad 554 H.H. ਮੀਰ ਅਬਦੁਲ ਹੁਸੈਨ ਖਾਨ ਬਨਾਮ. ਬੀਬੀ ਸੋਨਾ ਡੇਰੋ ਏਆਈਆਰ 1917 ਪੀਸੀ 181; ਕਮਲਕਸ਼ਮੀ ਅੰਮਾਲ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਵਾਨੰਥਾ ਪੇਰੂਮਲ ਸੇਥੁਰਯਾਰ (1871-72) 14 ਮੂ ਆਈਏ 570; ਮੁਨਿੰਦੀ ਕੋਨੇ ਵਿ. ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਨਾਥ ਸੇਤੂਪਤੀ ਏਆਈਆਰ 1982 ਮਦਰਾਸ 170; ਕੇਏ ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸ ਅਯੰਗਰ ਵਿ. ਐਸ. ਰਾਮਾਨੁਜਾਚਾਰੀਆਰ 1941 (1) M.LJ 322 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।]

ਐਸ ਏ ਖਾਦਰ ਦਾ "ਵਕਫ਼ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ" (1999, ਪੰਨਾ 33); "ਮਹੋਮੇਡਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ," 21ਵੇਂ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋ. ਇਕਬਾਲ ਅਲੀ ਖਾਨ ਐਡ.; ਫੈਜ਼ੀ ਦੀ "ਮੁਹੰਮਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਰੂਪਰੇਖਾ" (5ਵਾਂ ਐਡੀਸ਼ਨ, 2008, ਪ੍ਰੋ. ਤਾਹਿਰ ਮਹਿਮੂਦ ਐਡ., ਪੰਨਾ 49)।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

- (1997) 2 KLJ 362 ਪੈਰਾ 8 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

- ਏਆਈਆਰ 1934 ਲਾਹੌਰ 371 ਪੈਰਾ 9 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

- (2014) ਪੈਰਾ 12 ਵਿੱਚ 9 SCC 78 ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

- [1988] 1 ਸਪਲ. ਪੈਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ SCR 239

- [1994] 2 Suppl. ਪੈਰਾ 15 ਵਿੱਚ SCR 687 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

- (1916) 43 ਕੈਲ 467 ਪੈਰਾ 17 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

- (1935) 59 ਬੋਮ 424 ਪੈਰਾ 17 ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

- ਡਬਲਯੂ.ਆਰ. 1864, 327 ਪੈਰਾ 17 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

- 8 ਪਾਗਲ. ਐੱਚ.ਸੀ. ਰੈਪ. 63 (1875) ਪੈਰਾ 19 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

- (1915) 38 ਮੈਡ. ਪੈਰਾ 19 ਵਿੱਚ 491 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

- ਏਆਈਆਰ 1930 ਮੈਡ 554 ਪੈਰਾ 19 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

- ਏਆਈਆਰ 1917 ਪੀਸੀ 181 ਪੈਰਾ 23 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

- (1871-72) 14 Moo LA 570 ਪੈਰਾ 23 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

- ਏਆਈਆਰ 1982 ਮਦਰਾਸ 170 ਪੈਰਾ 29 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

- 1941 (1) M.LJ 322 ਪੈਰਾ 29 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

2010 ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2010 ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ। ਸੀਆਰਪੀ ਵਿੱਚ ਏਰਨਾਕੁਲਮ ਵਿਖੇ ਕੇਰਲਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 18.12.2007 ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ 9586 ਜਦੋਂ. 2006 ਦਾ 460 (ਏ) ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2010 ਦਾ 9588, 9587 ਸ਼ੇਖਰ ਨਾਫੜੇ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਵਿਵੇਕ ਚਿਬ, ਮਿਸ. ਪ੍ਰਚੇਤਾ ਕਾਰ, ਕੌਸ਼ਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਨੀਰਜ ਸ਼ੇਖਰ, ਏ. ਰਘੂਨਾਥ, ਸਯਦ ਨੀਲਾਮੁਦੀਨ ਸਈਦ ਸੈਫੂਦੀਨ, ਸ. ਲਕਸ਼ਮੀਊ ਲਾਇਰ, ਅਭਿਕਲਪ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਆਰ. ਬਸੰਤ, ਥਾਮਸ ਪੀ. ਜੋਸੇਫ, ਸੀਨੀਅਰ. ਐਡਵੋਕੇਟ, ਕੇ. ਰਾਜੀਵ, ਏ. ਰਘੂਨਾਥ, ਈ.ਐਮ.ਐਸ. ਅਗਿਆਤ, ਏ.ਡੀ. ਸੀਕਰੀ, ਰਾਜੀਵ ਮਹਿਤਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੋਹਨ ਐਮ. ਸ਼ਾਂਤਨਾਗੌਡਰ, ਜੇ.

1. 2010 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 9586 ਵਿੱਚ 2018 ਦੀ ਇੰਟਰਲੋਕਿਊਟਰੀ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰ. 93605 ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰ: 3 ਅਤੇ 4 ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 7 ਦੇ ਨਾਮ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

2. ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਵਿੱਚ ਏਰਨਾਕੁਲਮ ਵਿਖੇ ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 18.12.2007 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਨੰਬਰ 460/2006 ਅਤੇ 462/2006। ਉਕਸਾਏ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਓ.ਐਸ. ਨੰ: 1/1998 ਅਤੇ ਬਰਖਾਸਤ ਓ.ਐਸ. ਨੰਬਰ 1/2001. ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ ਕਿ ਓ.ਐਸ. ਨੰ: 1/1998 ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਜਵਾਬਦੇਹੀਆਂ ਵੱਲੋਂ

ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਓ.ਐਸ. ਨੰ: 1/2001 ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੀ.ਏ. ਨੰਬਰ 9587/2010 ਅਤੇ 9588/2010।

3. ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਾਦ ਲਕਸ਼ਦੀਪ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਐਂਡਰੋਟ ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਮਸਜਿਦ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਕਸ਼ਦੀਪ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰਡ ਜਨਤਕ ਵਕਫ਼ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਪੱਟਾਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਝੀਆਂ (ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ) ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਰਸ਼ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਉਹ ਇੱਕ ਸੰਤ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਐਂਡਰੋਟ ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਬਣਾਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੋ ਇਸਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੁਤਵਾਲੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਿਵਾਇਤੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚੋਂ ਮੁਤਵਾਲੀ ਚੁਣਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਤਵਾਲੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸੀ.ਏ. ਨੰਬਰ 9586/2010 ਅਲੀਯਾਥਮੁਦਾ ਥਰਵਾਦ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ ਅਤੇ ਮਸਜਿਦ ਵਿੱਚ ਖਤੀਬ (ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੇ) ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਬੰਧਤ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸੀ.ਏ. ਨੰਬਰ 9587/2010 ਅਤੇ 9588/2010 ਐਂਡਰੋਟ ਆਈਲੈਂਡ, ਲਕਸ਼ਦੀਪ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਵਜੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਐਂਡਰੋਟ ਟਾਪੂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ "ਅਮੀਨ" ਅਤੇ ਕਰਣਵਾਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ (ਅਰਥਾਤ, ਸਥਾਨਕ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਮੁਖੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ।), ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 1966-1972 ਤੱਕ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਜਨਤਕ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ। 1966-1972 ਤੱਕ ਅਜਿਹੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਪੂਰਵਗਾਮੀ, ਪਟਾਕਲ ਕੋਯਾਮਾਕੋਯਾ ਥੰਗਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1974 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੀ.ਏ. ਨੰਬਰ 9586/2010 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਹੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਜੁੜੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ.ਏ. ਨੰਬਰ 9587/2010 ਅਤੇ 9588/2010 ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਕਾਰਨ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦਾ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

4. ਇਹ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ 16.02.1981 ਨੂੰ ਓ.ਐਸ. ਨੰਬਰ 10/1974 ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪੂਰਵਜਾਂ ਅਤੇ ਪੱਟਾਕਲ ਕੋਯਮਾਮਾਕੋਯਾ ਥੰਗਲ ਵਿਚਕਾਰ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ

ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸਥਾਨਕ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੀ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ, ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਓ.ਐਸ. ਨੰਬਰ 1/1998 ਵਕਫ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਕਵਾਰਥੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਪੱਟਾਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

5. ਰਿਮਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਕਫ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ 20.05.2006 ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਇੱਕ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਡੀਡ ਵਿੱਚ ਓ.ਐਸ. ਨੰਬਰ 10/1974 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ (ਛੋਟੇ "CPC" ਲਈ) ਦੇ ਆਰਡਰ XXIII ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਰਫੋਂ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਜੁਮਾ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੁਤੱਵੱਲੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ, ਅਰਥਾਤ ਪੱਤਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਥਾਨਕ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਕੋਲ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ।

6. ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 1966-1972 ਤੱਕ ਮੌਜੂਦ ਕਮੇਟੀ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ, ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਬੇਅਰਥਤਾ ਬਾਰੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਤਰਕ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦਾ ਦਫਤਰ ਰਿਵਾਜ ਦੁਆਰਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਨਿਯਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ. ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ.

7. ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਇੱਕ ਰਿਵਾਜੀ ਦਫ਼ਤਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ

ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਦਫਤਰ ਰਿਵਾਜ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

8. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ੇਖਰ ਨਫਾਡੇ, ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਧਾਰਾ 83(9) ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੁੜ-ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨਾ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੰਤਕਥਾਵਾਂ, ਮਿਥਿਹਾਸ, ਕਲਪਨਾ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੇ ਕਿ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਜ਼ੁਮਾ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੁਤਵਾਲੀ ਸੀ। ਕਿਤਾਬ "ਫੁਥੁਹਾਥੁਲ ਜੇਸੀਅਰ" (ਸਾਬਕਾ ਏ 37) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਓ.ਐਸ. ਨੰਬਰ 1/1998 ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਹ ਉਸਦੇ ਚਾਚੇ ਦੇ ਜੀਜਾ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਸਾਬਕਾ B8 ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ B9 'ਤੇ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੱਟਾਕਲ ਪਰਿਵਾਰ 1921 ਅਤੇ 1923 ਵਿੱਚ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਲਕਸ਼ਦੀਪ ਟਾਪੂਆਂ ਵਿੱਚ, ਕਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਇੱਕ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਹੀ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਯਦ ਅਹਿਮਦਕੋਯਾ ਥੰਗਲ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ, (1997) 2 KLJ 362 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ, ਯਾਨਿ ਕਿ ਪੱਤਕਲਾਂ ਕੋਲ ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦਾ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਕਾਜ਼ੀ ਐਕਟ, 1880 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਜ਼ੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਮੁਤੱਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਲਈ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਪੱਖ, ਜਦੋਂ ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਖੁਦ ਓ.ਐਸ. ਨੰਬਰ 1/1998 ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਅਤੇ ਕਾਜ਼ੀ ਦਾ ਦਫਤਰ ਇਕ ਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਬਟਵਾਰੇ ਤੋਂ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋ ਬਟਵਾਰੇ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਸ਼ਾਖਾ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹੇਗੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਹੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਝੁਠਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ.

ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਗਈ ਬੇਨਿਯਮਤਾ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ

ਦਾ ਬੋਝ ਸੀ ਕਿ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਧਾਰਾ 114 (ਈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਹੈ। ਐਕਟ, 1872, ਜੋ ਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਕੰਮ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਂਡਰੋਟ ਆਈਲੈਂਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਭੂਮਿਕਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਵਕਫ਼ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ, ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਦਫਤਰ ਦਾ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਮੁਤਵੱਲੀ, ਜਨਤਕ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਦੇਣ ਦੇਣਾ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ।

9. ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਖੋਜ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸੀ ਜੋ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਕਿ 1966 ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਜਨਤਕ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

ਉਸਨੇ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1954 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਅਤੇ 5 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਯੋਗ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਵਕਫ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਾਲੇ ਲਕਸ਼ਦੀਪ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਐਕਸ ਏ3 ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ "ਪੱਟਕਲ (ਪਰਿਵਾਰ) ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਕੋਲ ਸੀ।) ਅਮਿਨਾਂ ਅਤੇ ਕਰਣਵਾਨਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਬਕਾ A4 ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ A5 ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਵਕਫ਼ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ, ਅਤੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 5.3.1967 ਦੀ ਵਕਫ਼ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਰਸੀਦ, ਜੋ ਦੋਵੇਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਪੂਰਵਜ ਪਟਾਕਲ ਕੋਯਾਮਾਕੋ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਲਈ ਮੁਤਵਾਲੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ 1966 ਵਿਚ ਗਠਿਤ ਕਮੇਟੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਹੁਣ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮਾਊਂਟ ਸਰਦਾਰ ਬੀਬੀ ਬਨਾਮ ਹੱਕ ਨਵਾਜ਼ ਖਾਨ, ਏਆਈਆਰ 1934 ਲਾਹੌਰ 371 ਵਿੱਚ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਇੱਕ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਆ ਰਹੀ ਰੀਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਘੋਸ਼ਣਾ

ਦੁਆਰਾ, ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਤੋਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪੱਟਾਕਲ ਕੋਯਮਾਮਾਕੋਯਾ ਥੰਗਲ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਮਝੌਤਾ ਮਿਤੀ 16.02.1981 ਨੂੰ ਪੱਤਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਵਨ ਵਜੋਂ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ 16.02.1981 ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਡਿਕਰੀ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਬੇਕਾਰ ਵੀ ਸੀ; ਕਿ ਸਿਰਫ਼ 1920 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਛੋਟੇ ਅੰਤਰਾਂ ਕਾਰਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੱਤਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ, ਪਰਿਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਰਿਵਾਜੀ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਨਕਲੀ ਤੋੜ, ਉਹ ਵੀ ਛੋਟੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਦੋ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੱਤਕਲ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੁਆਰਾ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਤੋੜ ਸਕਦਾ ਸੀ।

10. ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲਾਂ ਤੋਂ, ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਮੁੱਦੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ: ਪਹਿਲਾਂ, ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ; ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਕੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੁਮਾ ਮਸਜਿਦ ਵਿੱਚ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦਾ ਰਿਵਾਜੀ ਹੱਕ ਹੈ।

11. ਵਕਫ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ,

ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਇੱਕ ਚੁਣੀ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਓ.ਐਸ. ਨੰ: 10/1974 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਸਨ ਕਿ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਜੁਮਾ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੁਤੱਵੱਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦਾ ਰਵਾਇਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਸੀ।

14. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਮੁੜ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਮੁਤਵਾਲੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਕਿ 1966-1972 ਤੱਕ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਸਿਰਫ਼ ਮਸਜਿਦ

ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਰਿਵਾਜ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

15. ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕਿ ਕੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ 'ਤੇ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਰਵਾਇਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪੁਰਾਣੇ, ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਅਭਿਆਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

16. ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਕਈ ਟੁਕੜੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਕਸ਼ਦੀਪ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ (ਐਕਸ. ਏ3) ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਵਕਫ਼ ਦੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਰਜਿਸਟਰ (ਐਕਸ. ਏ4) ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 5.3. ਦੀ ਵਕਫ਼ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਰਸੀਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। .1967 (ਸਾਬਕਾ A5), ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੱਤਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਕਰਨਵਾਨਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

17. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮਾਊਂਟ ਸਰਦਾਰ ਬੀਬੀ ਬਨਾਮ ਹੱਕ ਨਵਾਜ਼ ਖਾਨ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1934 ਲਾਹੌਰ 371 ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਆ ਰਹੀ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਤੋਂ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

18. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਧਾਰਾ 83(9) ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ, ਕਨੂੰਨੀਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਅਭਿਆਸ ਦੁਆਰਾ ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਰਵਾਇਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਤਰਕੀਬ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

19. ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦਾ ਦਫਤਰ ਰਿਵਾਜ ਅਨੁਸਾਰ ਜਵਾਬਦੇਹੀਆਂ ਕੋਲ ਹੈ।

ਉਹ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਇੱਕ ਪਰਦੇਸੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕੋਲ ਟਾਪੂ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮਸਜਿਦ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ

ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜ ਜੁਮਾ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵਾਲੀਸ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਸੱਤਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ, ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾਨ ਕਰਨ, ਜਾਂ ਖੁਦ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਆਦਿ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸਹੀ ਸੀ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸਬੂਤ ਲਈ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਮੁੜ ਸੁਣਵਾਈ ਜਾਂ ਮੁੜ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਗੋਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਠੀਕ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਦੀਵਾਨੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਭਾਵ, ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਦਾ ਮਿਆਰ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਪੱਤਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦਾ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵੰਡ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਮਾਮੂਲੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵੰਡ ਦੇ ਕੰਮ ਸਿਰਫ ਥਰਵਾੜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਖੁਦ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ। ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਲਕੀਅਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਬਟਵਾਰੇ ਦੀਆਂ ਡੀਡਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਬਟਵਾਰੇ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਫ਼ਤਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਸ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਦੇ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਜੋ ਸਮੱਗਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ

ਉਹ ਸਮਕਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਕਾਲਪਨਿਕ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਅਸੀਂ ਉਸ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਹੈ Ex A36, *A Short Account of the Laccadive Islands and Minicoy*, R.H. Ellis ਦੁਆਰਾ, 1924 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ। ਐਲਿਸ ਉਸ ਸਮੇਂ ਖੇਤਰ ਲਈ ਕੁਲੈਕਟਰ ਸੀ। ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਪੰਨਾ 16 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਨੂੰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੁਕਸਲੀਵਰ (ਧਰਮ-ਧਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ) ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ 1920 ਤੱਕ ਐਂਡਰੋਟ ਟਾਪੂ ਦੇ ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹੇ। ਦੂਜਾ ਲਕਸ਼ਦੀਪ ਟਾਪੂਆਂ ਲਈ ਗਜ਼ਟੀਅਰ ਦੁਆਰਾ 1977 ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਨੋਟ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਜੋਂ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਨਾ 44 'ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨੋਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਐਂਡਰੋਟ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੁਸਲਿਵਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਕਬਰ ਐਂਡਰੋਟ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਥਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਡੂੰਘੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਤਾਬ *ਡੀਪੋਲਪੈਥੀ* (1960 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ) (ਸਾਬਕਾ ਏ 35) ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਪੱਟਾਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਸੰਤ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜ ਸਨ, ਜੋ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਜ਼ੀ ਸਨ, ਅਤੇ ਪੱਟਾਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਕਾਜ਼ੀ, ਅਤੇ ਲਿਖਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ *ਐਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ ਬ੍ਰਿਟੈਨਿਕਾ* (ਐਡੀਸ਼ਨ ਅਣ-ਨਿਰਧਾਰਤ), ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਰਬੀ ਕਿਤਾਬ *ਫੁੱਥੁਹਥੁਲ ਜੇਸਾਈਰ* (ਸਾਬਕਾ A37) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ।

ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਰਾਏ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਲਗਭਗ 1300-1400 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣੀ ਮਸਜਿਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਸਮਕਾਲੀ ਸਬੂਤ ਲੱਭਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਲਕਸ਼ਦੀਪ ਟਾਪੂਆਂ ਲਈ ਗਜ਼ਟੀਅਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ 1977 ਵਿੱਚ, ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਐਂਡਰੋਟ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਮੁਸਲਿਵਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਐਂਡਰੋਟ ਮਸਜਿਦ ਵਿੱਚ ਦਫ਼ਨਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਜ਼ਟੀਅਰ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤਤਕਾਲੀ ਕੁਲੈਕਟਰ ਆਰ.ਐਚ. ਐਲਿਸ, ਨੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗਲਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਖਾਤੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਗਜ਼ਟੀਅਰ ਜਨਤਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰਤ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 81 ਅਧੀਨ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰੀ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਤੱਥ

ਹੈ। ਗਜ਼ਟੀਅਰ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਨੂੰ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਹਰ ਰਾਏ ਵਜੋਂ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਗਜ਼ਟ ਦੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖੋਜਣ ਲਈ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਵੇ। - ਮੁੱਦਾ (ਦੇਖੋ *ਬਾਲਾ ਸ਼ੰਕਰ ਮਾਨ ਸ਼ੰਕਰ ਭੱਟਜੀ ਬਨਾਮ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ*, 1994 ਸਪਲੀ. (2) SCR 687)। ਅਜਿਹੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਟਾਪੂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਜੇ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਦਾ ਮਸਜਿਦ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਦਫ਼ਨਾਉਣ ਅਤੇ ਕਬਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਕਿਤਾਬ *ਫ਼ੁੱਥੁਹਤੁਲ ਜੇਸਾਈਰ* (ਸਾਬਕਾ A37) ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ (ਉਹ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ), ਹੋਰ ਸੁਤੰਤਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮੱਗਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੁਤੱਵੱਲੀ ਸੀ। ਮਸਜਿਦ, ਕਿ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਔਰਤ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਪੱਤਕਲ ਥਰਵਾੜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਦੇ ਵੰਸ਼ਜ, ਅਰਥਾਤ, ਪੱਤਕਲ ਪਰਿਵਾਰ, ਕਾਜ਼ੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮਸਜਿਦ ਨੂੰ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਮੁਤਵਾਲੀਆਂ ਵਜੋਂ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਸਮੱਗਰੀ ਟਾਪੂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਸਥਾਨਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕਤਾ ਆਦਿ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਮੱਗਰੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਾਹਿਤ ਵਜੋਂ ਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਪੌਰਾਣਿਕ ਜਾਂ ਮਿਥਿਹਾਸਿਕ ਹਨ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਪਰੀਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰਾਏ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਪਹਿਲਾ ਮੁਤੱਵੱਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜਾਂ ਨੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣਾ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਬੂਤ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਥਾਨਕ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਹੁਣ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਆਧਾਰਿਤ ਸਮੱਗਰੀ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦਾ ਰਿਵਾਇਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਫਤਰ ਰਿਵਾਜੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਧਾਰਾ 3(1) ਵਿੱਚ 'ਮੁਤਵਾਲੀ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੀਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਹੈ।

ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। *ਅਤਿਮੰਨੇਸਾ ਬੀਬੀ ਬਨਾਮ ਅਬਦੁਲ ਸੋਭਾਨ*, (1916) 43 ਕੈਲ 467 ਵਿਚ, ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ:

"...ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਾਨੀ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜ ਕੋਲ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰਜੀਹੀ ਦਾਅਵਾ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁਤਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਯੋਗ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਬੰਬਈ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ *ਇੰਨ ਮੁਹੰਮਦ ਹਾਜੀ ਹਾਰੂਨ ਕਾਦਵਾਨੀ*, ਆਈਐਲਆਰ (1935) 59 ਬੋਮ 424 ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਲਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਲਕੱਤਾ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ *ਬੇਹੀ ਸਯਦੂਨ ਬਨਾਮ ਸੱਯਦ ਅੱਲ੍ਹਾ ਅਹਿਮਦ*, ਡਬਲਯੂ.ਆਰ. 1864 ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਸੀ। , 327 ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਹੱਮਡਨ ਧਾਰਮਿਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕੁਝ ਅਪਵਾਦਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਇੱਕ ਰਿਵਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ *ਵਕਫ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ* (1999, ਪੰਨਾ 33) ਵਿੱਚ S.A. ਖਾਦਰ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

"ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰ: ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਦੋ ਅਪਵਾਦ ਹਨ।

(1) ਜਿੱਥੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਨੇ ਦਫਤਰ ਲਈ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦਾ ਨਿਯਮ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ

(2) ਜਿੱਥੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਰਿਵਾਜ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰਿਵਾਜ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।" (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਮੁੱਲਾ ਦੁਆਰਾ ਪੰਨਾ 253 'ਤੇ *ਮਹੋਮੇਡਨ ਲਾਅ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ* (21ਵੀਂ ਐਡੀ., 2017, ਪ੍ਰੋ. ਇਕਬਾਲ ਅਲੀ ਖਾਨ ਐਡ.) (ਛੋਟੇ "ਮੁੱਲਾ" ਲਈ) ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"ਮਹੋਮਦਨ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਦਫਤਰ ਰਿਵਾਜ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਰਿਵਾਜ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।" (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਅਸੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਰਾਸਤੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਮ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਅਪਵਾਦ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਪਵਾਦ

ਸ਼ਾਹ ਗੁਲਾਮ ਰਹਿਮਤੁੱਲਾ ਸਾਹਿਬ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਅਕਬਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ, 8 ਮੈਡ. ਐੱਚ.ਸੀ. ਰਿਪ. 63 (1875), ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਰਖਵਾਲੇ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਮੁੱਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਕਸਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਨਿਗਰਾਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਵਕਫ਼ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸਦਾ ਉਪਯੋਗ ਦੇ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਦਾਹਰਣ *ਫਾਤਮਬੀ ਬਨਾਮ ਹਾਜੀ ਏ. ਮੂਸਾ ਸਾਹਿਬ*, (1915) 38 ਮੈਡ ਹੈ। 491. ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਿਛਲੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਇੱਕ ਵਾਰਸ ਨੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਤਬਾਦਲੇ ਦੁਆਰਾ ਦਫ਼ਤਰ ਉੱਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ, ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਨਾ 494 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ:

"ਜਿੱਥੇ ਮੁਤਵਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਸਨ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਉਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਸਲ ਸਮਰਪਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।" (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਪੰਨਾ 495 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:

"ਕਾਨੂੰਨ ਹਰ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਪਰ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਤਵਾਲੀ ਆਪਣੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਥਾ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੂਲ ਸੀ। ਅਤੇ ਵਕਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਝ ਉਪਬੰਧਾਂ ਜਾਂ ਮੁਤਵਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਮੌਖਿਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਤਵਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਆਮ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਮਰਪਣ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦੀਆਂ ਹਨ,

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ... ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਦਾਅਵਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਦਫ਼ਤਰ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁਤੱਵੱਲੀ ਨੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।" (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ਼ (ਅਰਥਾਤ, ਵਕਫ਼ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ) ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਕੀਫ਼ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਤੋਂ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਇੱਕ ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਾ ਮਿਆਰ ਜਨਤਕ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਕਫ਼ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਸਖ਼ਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੰਸਥਾਪਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, *ਫਾਤਮਬੀ* ਦੇ ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫਾਤਮਾਬੀ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਹੀ ਦਿਖਾ ਸਕੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ.

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, *ਕਲੰਦਰ ਬੱਚਾ ਸਾਹਿਬ ਬਨਾਮ ਜੇਲਾਨੀ ਸਾਹਿਬ*, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1930 ਮੈਡ 554 ਵਿਚ, ਮੁਦਈ ਨੇ ਪੂਰਵਜ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਮਰਦ ਵਾਰਸ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਟਰੱਸਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਮਦਰਾਸ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਹਿਮੇਡਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਰਾਸਤੀ ਟਰੱਸਟੀ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਸੰਸਥਾਪਕ ਟਰੱਸਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਹੋਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉੱਥੇ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਹੋਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਾਰਨ. ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮੂਲ ਸੰਸਥਾਪਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਸਟੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੰਸਥਾਪਕ ਦੇ

ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਟਰੱਸਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। . ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਵਿਰਾਸਤੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਅਤਿਮੰਨੇਸਾ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ *ਇਨ ਰੇ ਮਹੋਮਦ ਹਾਜੀ* (ਸੁਪਰਾ) ਵਿਚ, ਕਿਉਂਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਦੋਵੇਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲੇ ਚੁੱਪ ਹਨ। *ਬੇਬੀ ਸਯਦੂਨ* (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵੰਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਵਿਰਾਸਤੀ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਰਿਵਾਜ ਬਿਲਕੁਲ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਦਈ ਇੱਕ ਰਿਵਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1995 ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਕਫ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਮੁਤਵਾਲੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ 69(2) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਕੀਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ:

“ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸਕੀਮ ਕਿਸੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਮੁਤਵਾਲੀ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਕੀਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਟਾਏ ਗਏ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਅਗਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ। ਵਕਫ਼ ਦਾ।"

ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਤੱਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਦੇ ਰਿਵਾਜੀ ਹੱਕ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਪਏਗਾ ਕਿ ਵਕੀਫ਼ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦੁਆਰਾ ਦਫ਼ਤਰ ਲਈ ਬਦਲਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਵਕਫ਼ਨਾਮਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਪਸ਼ਟ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਥਾ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਪੂਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਰਹੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਕਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਫ਼ਤਰ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ

ਹੈ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਜਨਤਕ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਵਧੇਰੇ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੂਟ ਵਕਫ਼, ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਟਰੱਸਟ ਨਾਲੋਂ।

ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਰਿਵਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਂਤ ਕੀ ਹਨ। ਇਹ ਕਨੂੰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਰਿਵਾਜ ਕਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਬਾਈਡਿੰਗ ਹੋਣ ਲਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ, ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੀ ਅਟੱਲਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਗਵਰਨਿੰਗ ਨਿਯਮ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਹਿਮਤੀ। ਇਹ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੈ ਕਿ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਵਾਜ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ।

ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਫ਼ਾਇਜ਼ੀ ਦੇ *ਮੁਹੰਮਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਰੂਪਰੇਖਾ* (5ਵੀਂ ਐਡੀ., 2008, ਪ੍ਰੋ. ਤਾਹਿਰ ਮਹਿਮੂਦ ਐਡ., ਪੰਨਾ 49) (ਛੋਟੇ "Fyzee" ਲਈ):

"ਪਹਿਲਾਂ, ਬੋਝ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਰਿਵਾਜ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਿਵਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ। ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਪੱਖ ਅਤੇ ਰਿਵਾਜ ਪ੍ਰਾਚੀਨ, ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।" (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇੱਕ ਰਿਵਾਜ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕੇਸ *H.H. ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ। ਮੀਰ ਅਬਦੁਲ ਹੁਸੈਨ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਬੀਬੀ ਸੋਨਾ ਡੇਰੋ*, ਏਆਈਆਰ 1917 ਪੀਸੀ 181. *ਰਾਮਲਕਸ਼ਮੀ ਅੰਮਾਲ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਵਾਨੰਥਾ ਪੇਰੂਮਲ ਸੇਥੁਰਯਾਰ*, (1871-72) 14 ਮੂ ਆਈਏ 570 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ:

"ਇਹ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਆਮ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਯੋਗਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਅਤੇ ਅਟੱਲ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ: ਅਤੇ ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਰਲੇਖ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।" (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਕੀਫ਼ ਜਾਂ ਅਸਲੀ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਵਾਰਸ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਰਿਵਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾਪਕ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦਫਤਰ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਤ, ਅਜਿਹੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਰਿਵਾਜ

ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਰਿਵਾਜ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਭਾਵ, ਇਹ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ, ਨਿਸ਼ਚਿਤ, ਅਟੱਲ, ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਸਪਸ਼ਟ ਸਬੂਤ.

ਕੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਖਾਸ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ "ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਆਪਣੇ ਰਿਵਾਜੀ ਹੱਕ ਦੀ ਦਲੀਲ ਕਰਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਓ.ਐਸ. ਨੰਬਰ 1/ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ. 1998 ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਪੱਤਾਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਰਿਵਾਜ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯਤ ਹੈ।

26. ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਬਾਈਡਿੰਗ ਰਿਵਾਜ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮੱਗਰੀ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਸੱਤਵੀਂ ਸਦੀ ਈਸਵੀ ਦੇ ਆਸਪਾਸ ਬਣਵਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਣੇ ਰਹੇ। ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਕਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੱਟਾਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਇੱਕ ਅਟੁੱਟ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਸਾਬਕਾ ਅਲ, 6.12.1892 ਦੀ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਪੱਟਾਕਲ ਅਹਿਮਦ ਖਦਿਆਰ ਕੋਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਐਕਸ ਏ2, ਸਾਲ 1933 ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਮਝੌਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੱਤਕਲ ਕੁਨਹੀਕੋਯਾ ਨੂੰ ਕਾਜ਼ੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। , ਸਾਬਕਾ A21, ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਕਰੀ (ਮੁਏਜ਼ਿਨ) ਦੁਆਰਾ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁਤਵੱਲੀ ਪੱਟਕਲ ਕੁਨਹੀਕੋਯਾ, ਸਾਬਕਾ ਏ3-5 ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸਾਰੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ 22.03.1935 ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ 1981 ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਟਾਕਲ ਕੋਯਾਮਾਕੋਯਾ ਮੁਤਵਾਲੀ ਸੀ, ਸਾਬਕਾ A6-9, ਮਸਜਿਦ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਲਾਨਾ ਯੋਗਦਾਨਾਂ ਲਈ ਡਿਮਾਂਡ ਨੋਟਿਸ ਅਤੇ ਰਸੀਦਾਂ ਸਮੇਤ, ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੱਤਕਲ ਪੁਕੋਯਾ ਥੰਗਲ 1981 ਤੋਂ 1996 ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਤੱਕ ਪੱਤਕਲ ਕੋਯਮਾਕੋਯਾ ਦਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ A17-20, ਜੋ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਤਵਾਲੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ। ਨੰਬਰ 1 ਪਟਾਕਲ ਚੇਰੀਆਕੋਯਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਧ

ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 1892 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਹੀ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਤੇ ਅਟੱਲ ਹੈ।

27. ਹੁਣ ਇਹ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ, ਕੀ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਕਥਿਤ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨੇ 1998 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਜ਼ੀ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਤੇ 1921 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਪਟਾਕਲ ਕਾਜ਼ੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੁਆਰਾ, ਰਿਵਾਜ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਵਿੱਚ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ? ਅਤੇ 1923, ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਕੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਖੁਦ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।"
1966 ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪੂਰਵਜਾਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੁਆਰਾ, ਅਤੇ 16.02.1981 ਦੇ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ।

28. 1998 ਵਿੱਚ ਕਾਜ਼ੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕੁੰਨਸਾਦਾ ਹਮਜ਼ਾਕੋਆ ਨੂੰ ਕਾਜ਼ੀਜ਼ ਐਕਟ, 1880 ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਂਡਰੋਟ ਆਈਲੈਂਡ ਦੇ ਕਾਜ਼ੀ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਐਸ.ਏ. ਥੰਗਲ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮੰਗਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਜ਼ੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਖੋਜ ਨੇ S.4 ਵਿੱਚ ਖੋਜ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਪੱਤਾਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਿਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਥੰਗਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ ਦਫਤਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਰਾਸਤੀ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਗਲਤ ਸਮਝ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ। S.4 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੁਕਮ. ਥੰਗਲ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਿਸੇ ਵੱਖਰੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਐੱਸ.4. ਥੰਗਲ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ (ਜੋ ਪੱਤਕਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ) ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਜ਼ੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਜ਼ੀ ਐਕਟ, 1880 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਲ 1970 ਵਿੱਚ ਲਕਸ਼ਦੀਪ) ਹਾਲਾਂਕਿ, ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਕਾਜ਼ੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਜੇਕਰ ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਰਵਾਇਤੀ ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਸਕਦੇ

ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ। ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਾਜ਼ੀ। ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਪਰੇਟਿਵ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

13. ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਾਜ਼ੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਾਜ਼ੀ ਲਈ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਵਿਰਾਸਤੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਕਾਜ਼ੀ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਜ਼ੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕੇਗਾ। ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਜ਼ੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।" (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)
ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਧਾਰਾ, ਕਾਜ਼ੀ ਐਕਟ, 1880 ਦੀ ਧਾਰਾ 4(ਸੀ) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"4. ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਜਾਂ ਕਾਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ; ਜਾਂ ਕਾਜ਼ੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ: ਇੱਥੇ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ,
ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ...

(c) ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ" (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਸ ਲਈ, ਸ.4 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ. ਥੰਗਲ ਅਨੁਸਾਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਕਾਜ਼ੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੱਖਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਕਾਜ਼ੀ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇੱਕ ਰਵਾਇਤੀ ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ ਕੁਝ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਤੋਂ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਲਕਸ਼ਦੀਪ ਟਾਪੂਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਦਫਤਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਦੂਜੇ ਦਫਤਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਲਕਸ਼ਦੀਪ ਟਾਪੂਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1968 ਵਿੱਚ ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1954 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਟਾਪੂਆਂ ਉੱਤੇ "ਮੁਤਵਾਲੀ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਅਤੇ "ਕਾਜ਼ੀ" ਸ਼ਬਦ ਇੱਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਵਜੋਂ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਮੁਤਵੱਲੀ ਕਾਜ਼ੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਕਾਜ਼ੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਗੁਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਵੀ ਗੁਆ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਐੱਸ.4 'ਚ ਵਿਵਾਦਿਤ ਕਾਜ਼ੀ ਦਾ ਦਫਤਰ। ਥੰਗਲ ਕਾਜ਼ੀ ਐਕਟ, 1880 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 1970 ਵਿੱਚ ਕਾਜ਼ੀ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਲਕਸ਼ਦੀਪ ਟਾਪੂਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਅਤੇ ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅੰਤਰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ। ਕਾਜ਼ੀ ਐਕਟ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਲਈ ਕਾਜ਼ੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੁਝ ਰਸਮਾਂ ਅਤੇ ਰਸਮਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਦਈ ਵਿਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ "ਮੁਤਵਾਲੀ-ਕਮ-ਰਵਾਇਤੀ ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। "ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਦਾ। ਉਹ S.4 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਥੰਗਲ ਜਾਂ ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਓ.ਐਸ. ਨੰਬਰ 1/1998 ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ ਦਫਤਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਨ। ਹਾਰ ਗਿਆ ਸੀ. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮੁਤਵੱਲੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ, 1998 ਵਿੱਚ ਕੁੰਨਸਾਦਾ ਹਮਜ਼ਾਕੋਯਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਰਿਵਾਜ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਕਾਜ਼ੀ ਹੋਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ S.4 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ. ਥੰਗਲ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

29. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ 1920 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਤੀਸਰੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਕਾਜ਼ੀਆਂ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਹਾਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ, ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਾਜ਼ੀਆਂ ਐਕਟ, 1880 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਾਬਕਾ B8 ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ B9 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ B8 ਕਾਜ਼ੀ ਸਯਦਕੋਯਾ ਦੀ ਮਿਤੀ 25.05.1921 ਦੀ ਇੱਕ ਚਿੱਠੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਮੀਨ ਕਚੇਰੀ, ਐਂਡਰੋਟ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਚਾਚਾ ਅਟਾਕੋਯਾ ਥੰਗਲ ਉਸਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਕਾਜ਼ੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਾਜ਼ੀ ਸਯਦਕੋਯਾ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਾਬਕਾ B9 12.02.1923 ਦਾ ਆਰ.ਐੱਚ. ਐਲਿਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇੱਕ ਸ਼ੈਕਿਨਤੇਵੇਦੂ ਕੁਨਹੀਕੋਆ ਨੂੰ ਐਂਡਰੋਟ ਦਾ ਕਾਰਨਾਵਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਾਸਮੀਕੋਆ ਨੂੰ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸੌਂਪਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੱਤਕਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਬਕਾ B5 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਪੱਟੁਕਲ ਕੋਯਾਮਾਕੋਯਾ (ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਪੂਰਵਗਾਮੀ) ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਓ.ਐਸ. ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਸੀ. ਨੰਬਰ 10/1974, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 16.02.1981 ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਸ਼ੈਕਿਨਤੇਵੇਦੁ ਪਰਿਵਾਰ, ਜਿਸ ਨਾਲ 1921 ਅਤੇ 1923 ਵਿੱਚ ਕਾਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪੱਤੱਕਲ ਥਰਵਾੜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਸੈਦਕੋਯਾ ਨੂੰ ਪੱਤਕਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਾਜ਼ੀ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਸਯਦਕੋਯਾ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਯਦਕੋਯਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਕਾਜ਼ੀ ਪੱਤਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ। ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਜ਼ੀ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ, ਸੀਮਤ ਮਿਆਦ ਲਈ, ਐਂਡਰੋਟ ਆਈਲੈਂਡ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਜ਼ੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਕਵਚਨ ਨਕਲੀ ਬਰੇਕ ਜਾਂ ਪਾੜਾ, ਉਹ ਵੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਬਰੇਕ ਇੱਕ ਆਵਰਤੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਗਠਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਸਿਰਲੇਖ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ (ਮੁਨੰਦੀ ਕੋਨੇ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਨਾਥ ਸੇਤੂਪਤੀ, ਏਆਈਆਰ 1982 ਮਦਰਾਸ 170, ਅਤੇ ਕੇ.ਏ. ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸ ਅਯੰਗਰ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਰਾਮਾਨੁਜਾਚਾਰਿਆਰ, 1941 (1) M.LJ 322 ਵਿੱਚ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇਖੋ)। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਬਕਾ B8 ਜਾਂ B9 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਕਾਜ਼ੀ-ਕਮ-ਮੁਤਵਾਲੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਆਵਰਤੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਸਿਰਲੇਖ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਿ ਪੱਤਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਤਵਾਲੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

30. ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਿਵਾਜ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਸਾਬਕਾ ਬੀ 5 ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ, ਪਟਾਕਲ

ਕੋਯਾਮਾਕੋਯਾ, ਓ.ਐਸ. ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਦੇ ਬਿਆਨ। ਨੰਬਰ 10/1974, ਸੁਪ੍ਰਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ 25.11.1966 ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਂਡਰੋਟ ਟਾਪੂ ਦੇ 4 ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ 14 ਮੈਂਬਰ ਸਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਮੁਰੰਮਤ ਕਮੇਟੀ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ।

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਬੀ5 ਵਿੱਚ, ਪੱਟਾਕਲ ਕੋਯਮਾਮਾਕੋਆ ਨੇ 1966 ਵਿੱਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਆਪਣੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿਚ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ 1972 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਕਮੇਟੀ ਚੁਣੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਤਰੀਕ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਮੇਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ (ਅਰਥਾਤ, 30.04.1977)। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਮੇਟੀ 1966 ਤੋਂ 1972 ਤੱਕ ਹੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਤਵੱਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਲਈ। ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਬੀ 5 ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ 1972 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਉਕਤ ਖੋਜ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਅਸੀਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਵਿਚ ਗੁਣ ਲੱਭਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਕਫ਼ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਜੁਮਾ ਮਸਜਿਦ ਅਤੇ ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1954 ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿਚ 1967 ਵਿਚ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੰਦਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਸੂਪਰਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਦਫਤਰ ਮੁਤਵੱਲੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇੰਦਰਾਜ਼ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਵਕਫ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ (ਸਾਬਕਾ A3) ਇੱਕ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਇੰਦਰਾਜ਼ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਪੱਤਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਧਾਰਾ 35, 45, ਅਤੇ 81 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਤ ਤੱਥ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰੇਗਾ। ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1977 ਦੀ ਗਜ਼ਟੀਅਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਡੀ ਚਰਚਾ ਦੇ ਸੂਪਰਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ਼ ਦੀ ਸੂਚੀ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਵਕਫ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1954 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਤੇ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ

ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਨਾਲੋ-ਨਾਲ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਜੁਮਾ ਮਸਜਿਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਜਾਂਚ 1967 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ ਮੈਂ ਵੀ ਇਸ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਬਾਰੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਂਟਰੀ ਗਲਤ ਹੈ।

ਵਕਫ਼ਾਂ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰ ਵਕਫ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ; ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਂਟਰੀ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਂਟਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 35 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਤੱਥ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ (ਸਾਬਕਾ A4) ਵਿੱਚ ਪਟੁਕਲ ਕੋਯਾਮਾਕੋਯਾ ਨੂੰ ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਦਾਖਲਾ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਤੱਥ ਹੈ।

31. ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਵਕਫ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਤਭੇਦ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟਾਕਲ ਮੁਤਵਾਲੀ ਅਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਕਰਣਵਾਨਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਜਿਸਟਰ ਐਂਟਰੀ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਪੱਟਾਕਲ ਕੋਯਮਾਕੋਯਾ ਨੂੰ ਮੁਤਵਾਲੀ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੁਪਰਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ "ਅਮੀਨ ਅਤੇ ਕਰਣਵਾਨ" ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਇੱਕ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਉਹਨਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੰਨਾ 50 'ਤੇ ਫਾਈਜ਼ੀ (5ਵੀਂ ਸੰਸਕਰਨ, 2008) ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ:

"ਕਸਟਮ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਕਨੂੰਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸਦੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀਆਂ ਖਾਸ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ; ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਆਮ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ; ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਸਟਮ ਨੂੰ ਬਾਈਡਿੰਗ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਬੂਤ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਟੁਕੜੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਬਾਈਡਿੰਗ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਈਰਖਾ ਨਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਵਾਜਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗੁੰਮਰਾਹ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।"

ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ ਢੁਕਵਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕੀ ਇੰਦਰਾਜ਼ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਸਜਿਦ ਅਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਕਰਣਵਾਨਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਸੀ, ਦਾ ਸਹੀ ਅਰਥ ਹੈ,

ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਆਪਕ ਸਮਾਜਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਪੰਨਾ 284 'ਤੇ, "ਸਾਲ 1953 ਲਈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ" ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮੀਨ ਲਕਸ਼ਦੀਪ ਟਾਪੂਆਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ। ਕਰਣਵਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਥਾਨਕ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅਮੀਨ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਨ ਜੋ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਐਂਡਰੋਟ ਟਾਪੂ 'ਤੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਸਜਿਦ ਸੀ, ਪਰ ਅਮੀਨ ਅਤੇ ਕਰਨਵਾਨ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ "ਅਮੀਨ ਅਤੇ ਕਰਣਵਾਨ" ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅਜਿਹੀ ਸੂਚੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁਤਵਾਲੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਕਰਣਵਾਨਾਂ ਜਾਂ 1966 ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਾਰਨ, ਇਹ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। , ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਐਂਡਰੋਟ ਆਈਲੈਂਡ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਟੱਲ ਹੈ, ਇਹ ਪੱਟਾਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ ਜੋ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

32. ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਵੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 16.02.1981 ਨੂੰ ਓ.ਐਸ. ਨੰ. 10/1974 ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਹਨ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਰਿਵਾਜ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਰਡਰ 1 ਨਿਯਮ 8, ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ, ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਅਤੇ ਉਸੇ ਹਿੱਤ ਵਾਲੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਰਡਰ 1 ਨਿਯਮ 8 ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਆਮ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਤੀ ਆਰਡਰ XXIII ਨਿਯਮ 3B, ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਛੁੱਟੀ

ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਛੁੱਟੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ, ਜੋ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹੋਣ। ਜਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸੂਟ ਵਿੱਚ ਓ.ਐਸ. ਨੰਬਰ 10/1974 ਆਰਡਰ 1 ਰੂਲ 8 ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਵੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਆਰਡਰ 1 ਨਿਯਮ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਰਡਰ XXIII ਨਿਯਮ 3B ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ (c) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ (c) ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸੂਟ" ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿੱਚ ਓ.ਐਸ. ਨੰਬਰ 10/1974, ਪੱਟਾਕਲ ਕੋਯਾਮਾਕੋਯਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਵਨ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ, ਜੇਕਰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਧਾਰਾ 96(3), ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੰਤਿਮ ਅਤੇ ਬੰਧਨਯੋਗ ਬਣ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੂਪਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀਆਂ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਓ.ਐਸ. ਨੰ: 10/1974 ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ, ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ, ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡਿਕਰੀ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਨਹੀਂ ਲਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਇਸ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਸੂਟ

ਅਰਥਾਤ, ਪੱਟੂਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਰਡਰ XXIII ਨਿਯਮ 38 ਦੇ ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਆਰਡਰ XXIII ਨਿਯਮ 3-8 ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਤੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਦੁਆਰਾ ਬੰਨ੍ਹੇ ਜਾਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਆਰਡਰ XXIII ਨਿਯਮ 3B ਦੇ ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1954 ਦੀ ਧਾਰਾ 60 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦਾ। ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਕਫ਼ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪੈਰਾ 7 ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਬੇਕਾਰ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਬੀਬੀ (ਸੁਪਰਾ) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁੱਲਾ (21ਵੀਂ ਸੰਸਕਰਣ, 2017) ਦੁਆਰਾ ਪੰਨਾ 14 'ਤੇ ਵੀ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਨਾਲ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਘੋਸ਼ਣਾ (ਅਰਥਾਤ, ਫ਼ਰਮਾਨ ਵਿੱਚ ਪੱਟਾਕਲ ਕੋਯਮਾਕੋਯਾ ਥੰਗਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਖਲੇ) ਉਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਫ਼ਰਮਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

33. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਹਨ ਕਿ 1966 ਵਿਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਕਾਰਨ ਮੁਤਰਾਵਾਲੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਸੀ ਜੋ 1972 ਤੱਕ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਜੋ ਕਿ ਅਯੋਗ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

34. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਇੱਕ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਕਸਟਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਇੱਛਤ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।"

ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭੂਮਿਕਾ ਲਈ ਆਪਣੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਾ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੈ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤਰਜੀਹ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1995 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰਕ ਤਰਜੀਹ ਮੌਜੂਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਕੁਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਵੀ ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਸਭ ਤੋਂ ਢੁਕਵੀਂ ਅਤੇ ਸਹੀ ਵਸਤੂਆਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੰਡਾਂ ਦੇ ਹਰ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਣ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਧਰਮ ਹੈ।"

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਮੁਤਵਾਲੀ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਉਹ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਦੁਰਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਵਕਫ਼ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਆਮ ਸਮਝਦਾਰੀ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਵਕਫ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਜੋ ਦੁਰਪ੍ਰਬੰਧ ਆਦਿ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੰਕਟਕਾਲੀਨ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗੈਰਵਾਜਬ ਹੈ ਜਾਂ ਜਨਤਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਨੀਤੀ ਨੂੰ.

ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਜੁਮਾਹ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ 'ਤੇ ਇਕ ਰਿਵਾਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ. ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪੱਤਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਅਟੱਲ ਤਬਾਦਲੇ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਫਤਮਾਬੀ ਅਤੇ ਕਲੰਦਰ ਸਾਹਿਬ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਵੰਡ ਅਸਲ ਵਕੀਫ਼ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ, ਇਸਲਈ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਪਰਾ ਦੀਆਂ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ। ਮੁਤੱਵੱਲੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਰੀਤ।

ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀਆਂ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra

Advocate